

**FILOLOGIA
POLSKA 2016 (2)**

**ROCZNIKI NAUKOWE
UNIwersytetu Zielonogórskiego**

RADA NAUKOWA

Piotr Borek (Kraków), Marian Bugajski (Zielona Góra), Zbigniew Chojnowski (Olsztyn), David Frick (Berkeley, USA), Alfred Gall (Moguncja, Niemcy), Leszek Jazownik (Zielona Góra), Ała Krawczuk (Lwów, Ukraina), Sławomir Kufel (Zielona Góra), Leszek Libera (Zielona Góra), Krzysztof Maćkowiak (Zielona Góra), Małgorzata Mikołajczak (Zielona Góra), Marek Nalepa (Rzeszów), Józef Tomasz Pokrzywniak (Poznań), Marta Ruszczyńska (Zielona Góra), Richard Šípek (Praga, Czechy), Marie Sobotková (Olomuniec, Czechy), Anna Szóstak (Zielona Góra), Marzanna Uździcka (Zielona Góra), Katarzyna Węgorowska (Zielona Góra), Wiesław Wydra (Poznań), Krzysztof Zajas (Kraków)

ZESPÓŁ RECENZENCKI

Krzysztof Biliński (Wrocław), Bogdan Burdziej (Toruń), Elżbieta Dutka (Katowice), Jan Galant (Poznań), Grażyna Halkiewicz-Sojak (Toruń), Elżbieta Konończuk (Białystok), Michał Kuran (Łódź), Jarosław Ławski (Białystok), Kazimierz Maciąg (Rzeszów), Franciszek Pilarczyk (Gorzów Wielkopolski), Mirosław Strzyżewski (Toruń), Ewa Szkudlarek-Smiechowicz (Łódź), Joanna Szydłowska (Olsztyn), Monika Zaśko-Zielińska (Wrocław), Kwiryna Ziemia (Gdańsk), Leszek Zwierzyński (Katowice), Barbara Zwolińska (Gdańsk)

REDAKTOR NACZELNY

Radosław Szyber

ZASTĘPCA REDAKTORA NACZELNEGO

Magdalena Hawrysz

SEKRETARIAT ROCZNIKA

Agnieszka Gruszka, Irmina Kotlarska, Aneta Narolska, Dorota Szagun

REGIONALIA LUBUSKIE (szef rubryki)

Mirosława Szott

ADRES REDAKCJI

Uniwersytet Zielonogórski
Instytut Filologii Polskiej (sekretariat, pok. 212)
65-762 Zielona Góra, Al. Wojska Polskiego 69
(korespondencję prosimy zaopatrywać w dopisek:
„Filologia Polska. Rocznik”)

Drukowana postać rocznika jest jego wersją podstawową

SERWIS INTERNETOWY

<http://www.ifp.uz.zgora.pl/index.php/badania-naukowe/rocznik-naukowy-uz>

FILOLOGIA POLSKA 2016 (2)

**ROCZNIKI NAUKOWE
UNIwersYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO**

REDAKCJA NAUKOWA ZESZYTU

Marta Ruszczyńska
Piotr Kładoczny

RADA WYDAWNICZA

Andrzej Pieczyński (przewodniczący), Marian Adamski, Rafał Ciesielski,
Michał Drab, Beata Gabryś, Bohdan Halczak, Małgorzata Konopnicka,
Van Cao Long, Marian Nowak, Krzysztof Witkowski, Zdzisław Wołek,
Agnieszka Zembroń-Łacny, Anna Walicka, Franciszek Runiec (sekretarz)

UNIwersytet
Zielonogórski

REDAKCJA JĘZYKOWA

Agnieszka Gruszka, Beata Szczeszek

KOREKTA

Agnieszka Gruszka

PROJEKT TYPOGRAFICZNY I OKŁADKA

Anna Strzyżewska

GRAFIKA NA OKŁADCE

Krystian Saja

© Copyright by Uniwersytet Zielonogórski
Zielona Góra 2016

ISSN 2450-3584

OFICyna WYDAWNICZA UNIwersytetu Zielonogórskiego

65-246 Zielona Góra, ul. Podgórna 50, tel./faks (68) 328 78 64
www.ow.uz.zgora.pl, e-mail: sekretariat@ow.uz.zgora.pl

SPIS TREŚCI

- Słowo wstępne** (redaktor naczelny) ● **13**
Wprowadzenie do zeszytu (redaktorzy naukowemu tomu) ● **15**

STUDIA I MATERIAŁY

MICKIEWICZ. W 160. ROCZNICĘ ŚMIERCI

Wokół biografii i słowiańskiego tematu

OLAF KRYSOWSKI ● **23**

Słoworody – klucz do historii Słowian w prelekcjach paryskich Mickiewicza

MARTA RUSZCZYŃSKA ● **39**

Słowiańska krucjata Mickiewicza

ZDZISŁAW KŁOS ● **49**

Mickiewicz u „wielkich” i „małych” Słowian (rekonesans)

KATARZYNA WĘGOROWSKA ● **59**

Wileńskie miejsca Adama Mickiewicza utrwalone we współczesnych przewodnikach po Mieście wieszczów. (Refleksje językoznawcy-filologa)

W kręgu *Pana Tadeusza*

TERESA WINEK ● **83**

Wpływ Mickiewicza na rozwój polskiego pamiętnikarstwa (na przykładzie *Moich wspomnień Aleksandra Jełowickiego*)

KATARZYNA GRABIAS-BANAŚZEWSKA ● **99**

Spadkobiercy *Pana Podstolego* – rzecz o wspólnej genezie *Pana Tadeusza* i *Pana Sędziego Delutego*. Przyczynek do analizy zagadnienia

ALEKSANDRA TOMICKA ● **109**

Początki kształtowania literackiej legendy Jakuba Jasińskiego w twórczości Adama Mickiewicza

Zbliżenia intertekstualne

ANETA NAROLSKA ● **125**

„Nie ma terminu, który by nie nadszedł, ani długu, którego nie trzeba by spłacić”. Jeszcze o *Don Juanie* w *Dziadach*

JESICA WOŹNIAK ● **143**

Mickiewicz poeta w wierszach Józefa Ignacego Kraszewskiego

DOROTA KULCZYCKA ● **159**

Książę Radziwiłł Karol Stanisław „Panie Kochanku” w twórczości Zygmunta Krasińskiego i innych romantyków. Dylematy edytora i historyka literatury

ANASTAZJA SEUL ● 177

Odwołania do utworów Adama Mickiewicza w wypowiedziach Jana Pawła II wygłoszonych w latach 1978-2005. W kręgu zagadnień międzytekstowych

Konteksty i interpretacje

LESZEK LIBERA ● 211

Zagadka *Ucieczki*

JAKUB RAWSKI ● 233

O kreacjach bohaterek *Ballad i romansów* Adama Mickiewicza. Próba lektury feministycznej

MAŁGORZATA BURTA ● 249

Mickiewicz od świętych (zarysy hagiograficzne)

PIOTR KLĄDOCZNY ● 263

Konceptualizacja zmysłów w twórczości Adama Mickiewicza

SYLWIA TYSZKA ● 307

Zapożyczenia w twórczości Adama Mickiewicza z lat 1818-1828

OPINIE

RECENZJE

RAFAŁ BRASSE (rec.) ● 319

Refleksje o współczesnej literaturze w *Recenzjach bez cenzury* Doroty Heck (Lublin 2015)

BARBARA ANNA DOMINIAK (rec.) ● 322

To, co dalekie, spotyka się blisko (Beata Patrycja Klary, *Obiekty totemiczne, Zaułek* Wydawniczy Pomyłka, Szczecin 2015)

CZESŁAW SOBKOWIAK (rec.) ● 325

Zapisywanie śladów (Miroslawa Szott, *Anna, Zielona Góra* 2015, Towarzystwo Miłośników Zielonej Góry „Winnica”)

JOANNA GORZELANA (rec.) ● 328

Nie tylko o Mickiewiczu... (Anastazja Seul, *Literatura polska w wypowiedziach Jana Pawła II. Sacrum. Prawda. Piękno*, Poznań 2014)

MARIA ROSZAK (rec.) ● 332

Kilka słów o książce Bożeny Taras *Agresja. Studium semantyczno-pragmatyczne* (Rzeszów 2013)

VARIA

MARIAN BUGAJSKI ● 339

O tradycji kultury języka

DOROTA KULCZYCKA ● 343

Marzenie o heroizmie. *William Wallas. Powieść* Zygmunta Krasińskiego

PIOTR PRUSINOWSKI ● 351

Śmierć i matka. Smutna baśń Andersena w filmowej wizji Ruth Lingford

REGIONALIA LUBUSKIE

PREZENTACJE

ANETA NAROLSKA, JAKUB RAWSKI ● 357
Profesor Leszek Libera. Badacz – tłumacz – pisarz

PRZEGLĄDY I OMÓWIENIA

ROBERT RUDIAK, MIROŚŁAWA SZOTT ● 369
Dwie dekady Lubuskiego Wawrzynu Literackiego (1994-2014)

MIROŚŁAWA SZOTT, CZESŁAW SOBKOWIAK ● 383
Podróż do źródeł z Czesławem Sobkowiakiem (na dwa głosy)

KATARZYNA GRABIAS-BANASZEWSKA, MICHAŁ SZCZĘCH ● 393
Na Zachód

MAREK SZNAJDER ● 397
O Mickiewiczu 26 listopada 2016 roku

BARBARA KLIMEK ● 403
„Kontakty językowe w komunikowaniu” – sprawozdanie z konferencji

ANNA NAPLOCHA ● 409
Sprawozdanie z konferencji „Kultura nie tylko literacka. W kręgu myśli Karola Wojtyły – Jana Pawła II”

PIOTR PRUSINOWSKI ● 415
O serii wydawniczej „Scripta Humana” i jej nowych odsłonach

MONIKA KACZOR ● 419
Dwa słowa o historii Poradni Językowej Uniwersytetu Zielonogórskiego

ANNA WOJCIECHOWSKA ● 421
Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego – geneza, cele i obchody święta

KAJA ROSTKOWSKA-BISZCZANIK ● 425
Konkurs Wiedzy o Mediach 2014/2015

DOROTA KOGUT ● 429
Kilka uwag o sztuce wystąpień publicznych w świetle konkursu retorycznego dla studentów prawa

KAMIL BANASZEWSKI, KATARZYNA BARTOSIAK ● 433
Bibliografia lubuskiej polonistyki akademickiej za rok 2015

KATARZYNA GRABIAS-BANASZEWSKA ● 451
Zielonogórskie spotkania polonistyczne w roku 2015

ZAPISKI I ZAPISY ARCHIWALNE

JANUSZ REĆKO ● 461
Władysław Magnuszewski (1925-1996). Wspomnienie w dwudziestą rocznicę śmierci

KATARZYNA GRABIAS-BANASZEWSKA ● 467
Zielonogórskie spotkania polonistyczne (2010-2014)

POEZJA

ROMUALD MAREK JABŁOŃSKI ● 493
idę idę
szkic do piety
etiuda

BEATA PATRYCJA KLARY ● 497
Fascykuł pierwszy
zasada zieleni malachitowej
lodowaty błękit
czerń amidowa
Fascykuł drugi
biel cynkowa
fiolet krystaliczny
Fascykuł trzeci
księżyc Saturna

AGNIESZKA LEŚNIEWSKA ● 499
lekcja nauczania zintegrowanego
czterej
bóg rozkłada ręce

Autorzy numeru ● 501

TABLE OF CONTENTS

- Preface** (Editor in Chief) ● 13
Introduction to the volume (Editors of The Issue) ● 15

STUDIA I MATERIAŁY

MICKIEWICZ. THE 160TH ANNIVERSARY OF DEATH

Biography and Slavonic theme

- OLAF KRYSOWSKI ● 23
Słoworody – the key to the history of Slavs in Mickiewicz Paris lectures

- MARTA RUSZCZYŃSKA ● 39
The Slavic crusade of Mickiewicz

- ZDZISŁAW KŁOS ● 49
Mickiewicz seen by the “great” and “minor” Slavs (reconnaissance)

- KATARZYNA WĘGOROWSKA ● 59
Vilnius places of Adam Mickiewicz preserved in current travel guides to the City of the Three Bards. (Reflections of the linguist-philologist)

Around *Sir Thaddeus*

- TERESA WINEK ● 83
Mickiewicz’s impact on Polish memoirs (the example of Aleksander Jełowicki’s *My memories*)

- KATARZYNA GRABIAS-BANASZEWSKA ● 99
Heirs of *Lord Steward* – the thing about genesis of *Sir Thaddeus* and *Sir Judge Deluty*. A contribution to the case study

- ALEKSANDRA TOMICKA ● 109
The beginnings of Jakub Jasiński’s literary legend formation in selected works by Adam Mickiewicz

Intertextual relationships

- ANETA NAROLSKA ● 125
“There Is No Time Limit That Does Not Arrive nor Any Debt That Is Not Paid”. More on *Don Juan* in the *Forefathers’ Eve*

- JESICA WOŹNIAK ● 143
Mickiewicz – the poet in J.I. Kraszewski’s poems

- DOROTA KULCZYCKA ● 159
Prince Karol Stanisław Radziwiłł “*Panie Kochanku*” in romantics’ writings by Zygmunt Krasiński and other romantics. Dilemmas of an editor and a historian of literature

ANASTAZJA SEUL ● 177

References to Adam Mickiewicz's works in the pronouncements of John Paul II enunciated in the years 1978-2005. Around intertextuality issues

Contexts and interpretations

LESZEK LIBERA ● 211

The riddle of *Escape*

JAKUB RAWSKI ● 233

Heroines' creations in *Ballades and Romances* by Adam Mickiewicz. An attempt of a feminist reading

MAŁGORZATA BURTA ● 249

Mickiewicz of saints (hagiographic outlines)

PIOTR KŁADOCZNY ● 263

Conceptualization of senses in Mickiewicz's output from the years 1818-1828

SYLWIA TYSZKA ● 307

Foreign words in Adam Mickiewicz's output from the years 1818-1828

OPINIONS

REVIEWS

RAFAŁ BRASSE (rev.) ● 319

Reflections on contemporary literature in *Reviews without censorship* by Dorota Heck (Lublin 2015)

BARBARA ANNA DOMINIAK (rev.) ● 322

What [is] far, [is] met close (Beata Patrycja Klary, *Obiekty totemiczne [Totem objects]*, Zaufek Wydawniczy Pomyłka, Szczecin 2015)

CZESŁAW SOBKOWIAK (rev.) ● 325

Tracks recording (Miroslawa Szott, *Anna*, Zielona Góra 2015, Towarzystwo Miłośników Zielonej Góry „Winnica”)

JOANNA GORZELANA (rev.) ● 328

Not only about Mickiewicz... (A. Seul, *Literatura polska w wypowiedziach Jana Pawła II. Sacrum. Prawda. Piękno [Polish literature in John Paul II's statements. Sacrum. Truth. Beauty]*, Poznań 2014)

MARIA ROSZAK (rev.) ● 332

A few words on Bożena Taras' book entitled *Agresja. Studium semantyczno-pragmatyczne [Agression. Semantic-pragmatic study]* (Rzeszów 2013)

VARIA

MARIAN BUGAJSKI ● 339

On the tradition of language culture

DOROTA KULCZYCKA ● 343

Dream of heroism. *William Wallas. Powieść [William Wallas. Novel]* by Zygmunt Krasiński

PIOTR PRUSINOWSKI ● 351
Death and mother. A sad fairy tale by Andersen in Ruth Lingford's filming

THE LUBUSZ LAND – REGIONAL MATERIALS

PRESENTATIONS

ANETA NAROLSKA, JAKUB RAWSKI ● 357
Professor Leszek Libera. Researcher, translator, writer

SURVEYS AND REPORTS

ROBERT RUDIAK, MIROŚŁAWA SZOTT ● 369
Two decades of Lubuski Wawrzyn Literacki [the Lubusz Literature Laurel] (1994-2014)

MIROŚŁAWA SZOTT, CZESŁAW SOBKOVIK ● 383
The journey to sources with Czesław Sobkowiak (two voices)

KATARZYNA GRABIAS-BANASZEWSKA, MICHAŁ SZCZĘCH ● 393
To the West

MAREK SZNAJDER ● 397
About Mickiewicz on 26th November 2016

BARBARA KLIMEK ● 403
“Linguistic contacts in communication” – conference report

ANNA NAPLOCHA ● 409
Conference report: *Not only the literary culture. Around thoughts of Karol Wojtyła – John Paul II*

PIOTR PRUSINOWSKI ● 415
On the publishing series “Scripta Humana” and its new issues

MONIKA KACZOR ● 419
A few words on the history of Poradnia Językowa Uniwersytetu Zielonogórskiego [Linguistic Guidance of Zielona Góra University]

ANNA WOJCIECHOWSKA ● 421
International Mother Language Day – its genesis, aims and celebrations

KAJA ROSTKOWSKA-BISZCZANIK ● 425
Report on the Contest of Knowledge about Media 2014/2015

DOROTA KOGUT ● 429
Some remarks on the art of public speeches in the light of a rhetoric contest for law students

KAMIL BANASZEWSKI, KATARZYNA BARTOSIAK ● 433
Bibliography of The Lubusz Land's Polish Philology academic researchers' works printed within the year 2015

KATARZYNA GRABIAS-BANASZEWSKA ● 451
Zielona Góra Polish philology meetings in 2015

ARCHIVAL RECORDS AND NOTES**JANUSZ REĆKO • 461****Władysław Magnuszewski (1925-1996). Memoir on the twentieth anniversary of death****KATARZYNA GRABIAS-BANASZEWSKA • 467****Zielona Góra Polish philology meetings (2010-2014)****POETRY****ROMUALD MAREK JABŁOŃSKI • 493****[I am] going, [I am] going****pieta sketch****etiude****BEATA PATRYCJA KLARY • 497****Fasciculus first****malachite green principle****icy blue****amic black****Fasciculus second****zincous whiteness****crystalline violet****Fasciculus third****moon of Sathurn****AGNIESZKA LEŚNIEWSKA • 499****lesson of integrated teaching****the four [ones]****god is helpless****Authors of the Issue • 501**

SŁOWO WSTĘPNE

Do rąk czytelników oddajemy drugi zeszyt „Filologii Polskiej”. Wzorem pierwszego numeru tom stanowi wieloautorską monografię. Tym razem poświęcono ją życiu i twórczości Adama Mickiewicza. Szesnaście rozpraw niewątpliwie poszerza wiedzę o naszym największym wieszczu. Autorzy studiów reprezentują krajowe ośrodki naukowe związane ze stolicą i Zieloną Górą. Afiliacje wskazują Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytet Warszawski oraz Uniwersytet Zielonogórski. Publikowane prace, spisane piórami literaturoznawców oraz lingwistów, złożyły się na cztery odrębne części: a) Wokół biografii i słowiańskiego tematu, b) W kręgu *Pana Tadeusza*, c) Zbliżenia intertekstualne, d) Konteksty i interpretacje. Różnorodne ujęcia pozwoliły między innymi na namysł nad kilkoma wątkami myśli historiozoficznej Mickiewicza, fragmentami jego dorobku piśmienniczego, epopeją narodową, *Dziadami*, balladami. Wprawdzie dominują w zeszycie szkice skoncentrowane na jednostkowych fenomenach, jednakże nie brakuje również prób o charakterze bardziej syntetycznym.

Rok 2016 to czas wielu ważnych rocznic: mija sto lat od śmierci Sienkiewicza, cztery wieki temu odeszli Szekspir i Cervantes. Natomiast „Filologia Polska” czci pamięć i spuściznę Adama Mickiewicza (z okazji nieco mniej okrągłej rocznicy). W obliczu takich nazwisk trudno dokonywać wyboru – zresztą dylemat wydaje się pozorny i raczej nie warto się nad nim zastanawiać, skoro z pewną pomocą przychodzi chronologia, a także stosunek samego Sienkiewicza do dokonań wielkiego rodaka, wybitnego poprzednika.

Bieżący rok dla zielonogórskiego środowiska polonistycznego także stoi pod znakiem rocznicy. Dwadzieścia lat temu pożegnaliśmy Profesora Władysława Magnuszewskiego. Sylwetkę badacza przypomina Jego uczeń.

Dział różnaitości gromadzi szkice kładące nacisk na różnorodne aspekty filologii jako takiej – na język, powieść, korespondencję sztuk (słowa pisanego i jego odzwierciedlenia na ekranie). Ponadto tom zasila porcja recenzji. Ich autorzy pochylili się nie tylko nad płodami piór naukowych, ale i literackich, przybliżając studia Doroty Heck, Anastazji Seul oraz Bożeny Taras. Pozostałe refleksje koncentrują się na próbach artystycznych Beaty Patrycji Klary i Mirosławy Szott. Sekcja regionalna gromadzi cykl omówień inicjatyw lokalnych promujących kulturę literacką bądź językową, serię zestawień dokumentacyjnych (bibliograficznych), archiwalnych; niemało miejsca zajmują

szczegółowe sprawozdania z rozmaitych wydarzeń – konferencji naukowych, konkursów itp. Całość wieńczy wybór wierszy poetów lubuskich, w tym strofy Beaty Patrycji Klary, zdobywczyni Lubuskiego Wawrzynu Literackiego za rok 2015.

Żywimy nadzieję, że publikowany materiał – wysiłek niemal połowy setki autorów – okaże się zarazem poznawczo cenny, jak i po prostu ciekawy. Życzymy owocnej lektury, zachęcając do współuczestnictwa w tworzeniu periodyku.

Redaktor naczelny

WPROWADZENIE DO ZESZYTU

Materiały tworzące drugi tom rocznika mają szczególny charakter. Napisane zostały w kontekście twórczości najwybitniejszego polskiego poety Adama Mickiewicza. Studia, które składają się na zeszyt, stanowią plon naukowy Sympozjum Mickiewiczowskiego odbytego 26 listopada 2015 roku – dokładnie w 160. rocznicę śmierci poety. Sesję zorganizował Zakład Literatury XIX Wieku Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz zielonogórski oddział Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. Ten jednodniowy zjazd skupił grono literaturoznawców i językoznawców; ich zróżnicowane wystąpienia dowiodły, że twórczość Mickiewicza może stanowić wciąż ciekawy i inspirujący temat dla współczesnych badaczy (nie tylko zresztą romantyzmu). Dzięki temu zyskaliśmy wyraźne poszerzenie, a także – mamy nadzieję – uaktualnienie współczesnego sposobu istnienia twórczości narodowego wieszcza w obszarze kultury.

Pomieszczone w niniejszym numerze rozprawy, napisane także przez autorów spoza grona uczestników sympozjum, złożyły się na dość wcale bogaty i wielokierunkowy zbiór prac, tworząc tym samym wieloautorską monografię poświęconą życiu i twórczości Adama Mickiewicza oraz jego obecności w różnorodnych rejestrach kultury od wieku XIX aż po naszą szeroko pojmowaną terażniejszość. Zawarte w tomie studia oraz szkice układają się w pewne kręgi, co znalazło odbicie w zaproponowanej kompozycji całości.

Zagadki biografii wieszcza wciąż pasjonują. Temu zagadnieniu została poświęcona część pierwsza zeszytu. Znalazły się w niej cztery omówienia związane z problematyką słowiańską i słowianofilską. W kontekście dziejów Słowian i skoncentrowanej wokół nich historiozofii można usytuować rozważania Olafa Kryskiego pochyłającego się nad słowiańskimi słowami kluczami (słoworodami) utrwalonymi w najbardziej znaczących dla Mickiewiczowskiej teorii słowianofilskiej prelekcjach paryskich. Badacz zinterpretował różnorakie zależności wykładów poety z ówczesną myślą estetyczno-filozoficzną, ustalając zarazem interpolacje słowiańskości i jej rozległych znaczeń zapisanych w filozoficznej wizji historii autora *Konrada Wallenroda*. O niebagatelnym rozmiarze słowianofilskiego tematu wiedzą zarówno znawcy romantyzmu, jak i sławiści. Taka optyka zaznacza się w dwóch kolejnych pracach – Zdzisława Kłosa i Marty Ruszczyńskiej. Pierwszy z wymienionych autorów rekonstruuje związki poety z kulturą „wielkich i małych Słowian” i skupia się na okresie rosyjskim oraz przedemigracyjnej podróży Mickiewicza, w której mógł zetknąć się z walczącą o przetrwanie w morzu niemieczyzny narodowością łużycką. Z kolei M. Ruszczyńska – w świetle sło-

wiańskiej pielgrzymki-krucjaty – proponuje szkic uzupełniający słowianofilską sylwetkę Mickiewicza; swoje rozstrzygnięcia opiera na fragmentach biografii poety, skomentowanych poprzez listy oraz utwory publicystyczne. Część pierwszą kończą rozważania Katarzyny Węgrowskiej o wileńskich „miejscach” Mickiewicza. Autorka omawia utrwaloną we współczesnych przewodnikach toposferę związaną z życiem i twórczością poety, jednocześnie traktując te miejsca w kategoriach lokatywnych szkatulek, dzięki czemu możemy poznać niezwykły potencjał Wilna jako miasta romantyków.

Pośród utworów Mickiewicza największą uwagę badaczy przyciągnął *Pan Tadeusz*. To najpopularniejsze dzieło polskiego wieszca zostało pokazane w perspektywie różnorodnych paranteli literackich. Znaczenie arcyepoematu dla wielu późniejszych utworów, które powstały pod jego wpływem, jest nie do przecenienia. Oddziaływał on i poruszał obszary różnego rodzaju ówczesnej pamięcionostalgii, szczególnie na emigracji, ale także, jak dowodzi tego artykuł Teresy Winek, ustalał kanony pisania o historii nie w perspektywie „harmat i koni”, ale żywych ludzi, wrosniętych w świat swojej małej ojczyzny – krainy nad Bohem, będącej dla pamiętnikarza Aleksandra Jełowickiego podolskim Soplicowem. Poemat Mickiewicza już w XIX wieku był analizowany jako żywa inspiracja dla wielu twórców. Pamiętano także o jego związkach ze staropolską kulturą szlachecką. W tym obszarze badawczym mieści się artykuł Katarzyny Grabias-Banaszewskiej, znajdującej wspólną perspektywę genetyczną dla *Pana Tadeusza* oraz emigracyjnej powieści księcia Adama Jerzego Czartoryskiego *Pan Sędzia Deluty*. Upatruje jej autorka w osiemnastowiecznej powieści *Pan Podstoli* Ignacego Krasickiego. W kręgu tej problematyki pozostaje artykuł Aleksandry Tomickiej. Literacki portret postaci historycznej odtworzony przez badaczkę na podstawie epepei narodowej oraz niedokończonego dramatu *Jakub Jasiński, czyli dwie Polski* pozwolił ukazać proces kształtowania się literackiej legendy Jakuba Jasińskiego.

Badając spuściznę Mickiewicza, zwłaszcza ze świadomością jej szczególnego znaczenia dla pokoleń późniejszych poetów i pisarzy, trudno pominąć rozmaite koneksje intertekstualne, łączące literacki czy piśmienniczy dorobek wieszca z twórczością dawniejszą lub młodszą. Wokół tak wyznaczonych celów badawczych osnuwa swoje studium Aneta Narolska, podejmująca próbę wytropienia śladów motywu Don Juana w *Dziadach części III*; poszukiwania wiodą poprzez dramat mniej znanego hiszpańskiego autora (Tirso de Molina), komedię Moliera, ale i operę Mozarta; w rezultacie kompleks zasygnalizowanych zbliżeń (w porządku intertekstualnym) pozwala postrześć dzieło Mickiewicza w kategoriach palimpsestu. Innych powiązań doszukuje się Jesica Woźniak. W artykule dokonała ona dialogowego zestawienia poety Mickiewicza z Kraszewskim, ten ostatni wystąpił również w roli poety, z czego niewątpliwie jest mniej znany. Badaczka wzięła pod uwagę również biografię obu twórców i potraktowała zaobserwowane związki jako powinowactwa z wyboru. Pod znakiem intertekstualności rozważania prowadzi także Anastazja Seul. Autorka wskazuje wiele odnie-

sień do dzieł Mickiewicza pojawiających się w duszpasterskich wypowiedziach Jana Pawła II. Badaczka gromadzi, a następnie interpretuje aluzje, cytaty oraz kryptocytaty i, akcentując ich bliskość (pod względem retorycznym, stylistycznym, językowym), uwydatnia ideową nośność słów oraz myśli autora *Grażyny*. Rejestr ten dowodzi, że twórczość Mickiewicza bezsprzecznie miała uosabiać szczególnie te wartości, które dla Karola Wojtyły były rodzajem „miejsc teologicznych”, wspartych autorytetem wieszczka, a przekazywanych słuchaczom w czasie papieskich pielgrzymek. W poczet „intertekstualnych zbliżeń” wpisuje się również rozprawa Doroty Kulczyckiej, choć zasadniczo poświęcona jest w dużej mierze problematyce edytorskiej. Badaczka śledzi obecność postaci Karola Radziwiłła „Panie Kochanku” w młodzieńczej powiastce Zygmunta Krasińskiego, nie tracąc z oczu *Pamiętek Soplicy* Henryka Rzewuskiego, a także *Pana Tadeusza* oraz innych tekstów Mickiewicza (np. prelekcji paryskich) dotyczących tej charakterystycznej i ulubionej przez romantyków postaci.

Ostatnia – czwarta – część tomu zawiera prace, które wolno określić jako „konteksty i interpretacje”. Wśród nich znalazły się próby analiz znanych lub mniej znanych tekstów Mickiewicza. Do grupy znanych, jednak – jak się okazuje – w mniejszym stopniu rozpoznanych utworów należałoby zaliczyć *Ucieczkę*. Leszek Libera zgłębia różne jej konteksty, zwłaszcza niemieckie, związane z *Lenorą* Gottfrieda Augusta Bürgera, prawdopodobnym pierwowzorem ballady, dzięki czemu polski wiersz nabiera nowego blasku. W ramy „lektury aktualizującej” wpisuje się artykuł Jakuba Rawskiego łączący perspektywę *gender* z antropologią romantyczną. Część tę zamyka rozprawa Małgorzaty Burty, która ukazuje okoliczności powstania noty biograficznej pióra Mickiewicza ogłoszonej w *Encyclopédie catholique* dotyczącej dziejów kultu świętego Wojciecha oraz legendy związanej z autorstwem *Bogarodzicy*. Dwa kolejne opracowania prezentują perspektywę językoznawczą. Piotr Kładoczny w analizie *Konceptualizacja zmysłów w twórczości Adama Mickiewicza* na podstawie leksyki zawartej w *Słowniku języka Adama Mickiewicza* dokonuje rekonstrukcji ram interpretacyjnych dla wszystkich zmysłów. Jest to pierwsza praca tego typu na podstawie kompletnej twórczości jednego pisarza. Drugie opracowanie *Zapożyczenia w twórczości Adama Mickiewicza z lat 1818-1828*, autorstwa Sylwii Tyszki, przedstawia różnorodność zapożyczeń obecnych w utworach poety na początku jego drogi literackiej i tym samym jego stosunek do puryzmu językowego. W zestawieniu znalazły się podzielone według kryterium źródła pochodzenia leksemu, które przyjmowała polszczyzna od średniowiecza aż po czasy współczesne wieszczowi.

Redaktorzy naukowemu tomu

*

„Regionalia lubuskie” prezentują się bardzo różnorodnie. Sekcję otwiera szkic portretowy nieszablonowego badacza literatury okresu romantyzmu, pasjonata nauki

i sztuki – Profesora Leszka Libery. Z kolei artykuł Roberta Rudiaka i Mirosławy Szott jest próbą panoramicznego spojrzenia na dwudziestoletnią historię najważniejszej regionalnej nagrody literackiej – rzecz dotyczy Lubuskiego Wawrzynu Literackiego, jego prekursorów, genezy, szczęśliwych przypadków i corocznych werdyktów. Kolejny artykuł (pisany z dwóch perspektyw), opatrzone plenerowymi zdjęciami, ukazuje podróż poety – Czesława Sobkowiaka – do rodzinnych stron, ponowne odkrywanie źródeł i siebie, ratowanie własnej historii. Autorzy szkicu, Katarzyna Grabias-Banaszewska i Michał Szczęch, rekonstruują epizod z powojennej przeszłości regionu w tekście będącym przykładem ciekawej narracji, narracji odtworzeniowej. Nie zabrakło także sprawozdań z ważnych wydarzeń (konferencje naukowe: *Symposium Mickiewiczowskie, Kontakty językowe w komunikowaniu, Kultura nie tylko literacka. W kręgu myśli Karola Wojtyły – Jana Pawła II*). Piotr Prusinowski przedstawia dokonania i plany redakcji serii wydawniczej „Scripta Humana”.

Monika Kaczor skrótowo ukazuje historię Poradni Językowej Uniwersytetu Zielonogórskiego, a Anna Wojciechowska prezentuje informacje na temat Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego. Konkurs Wiedzy o Mediach 2014/2015, którego jednym z organizatorów jest Uniwersytet Zielonogórski, opisuje Kaja Rostkowska-Biszczyńska. Dorota Kogut przekazuje swoje wrażenia z konkursu retorycznego dla studentów prawa. Zestawienie bibliograficzne przygotowane przez Kamila Banaszewskiego oraz Katarzynę Bartosik dokumentuje dorobek lubuskiego środowiska polonistycznego z roku 2015. Podsumowania 2015 roku dokonuje także Katarzyna Grabias-Banaszewska, rejestrując zielonogórskie spotkania polonistyczne (w dalszej części tomu znajdziemy też analogiczne opracowanie archiwalne za pięćdziesiąt lat (2010-2014)). Władysława Magnuszewskiego – w dwudziestą rocznicę jego śmierci – wspomina Janusz Rećko.

W aktualnym numerze prezentujemy twórczość trzech poetów regionalnych. Teksty Romualda Marka Jabłońskiego przez lakoniczną, ale pojemną frazę zapraszają do rozglądania się po krajobrazie „w niebo pochylonym”. Uwagę przykuwają wieloznaczne „fascykuły” Beaty Patrycji Klary, poetki, która przypominała o sobie wygraną w ostatniej edycji Lubuskiego Wawrzynu Literackiego. Do jej najnowszych tekstów wprowadzają nas wypowiedzi meksykańskiej malarki Fridy Kahlo. I na koniec – bardzo przejmująca, mocna poezja jednej z najbardziej tajemniczych lubuskich poetek – Agnieszki Leśniewskiej, na jej drugi tomik czekamy niecierpliwie od momentu udanego debiutu z 2005 roku.

Szef działu „Regionalia lubuskie”